

Дяченко А. Р.,
здобувач вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент
Науковий керівник: **Шебаніна О. В.,**
д-р. екон. наук, професор кафедри економічної кібернетики,
комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Ефективне використання сільськогосподарських земель має велике значення для економічного зростання та продовольчої безпеки України. Наша країна має довгу історію у сфері сільського господарства, а її плодючий ґрунт і сприятливий клімат роблять її ідеальним місцем для аграрного виробництва. Сільське господарство вносить значний вклад у економіку країни і є однією з основних галузей, що забезпечує зайнятість та дохід для мільйонів людей.

З урахуванням зростаючого попиту на продукти харчування та необхідність підвищення врожайності, ефективне використання сільськогосподарських земель набуває ще більшої важливості. Завдяки цьому можна завольнити попит на продовольство, у той же час зменшуючи негативний вплив сільськогосподарської діяльності на навколишнє середовище.

Незважаючи на багатий та плодючий ґрунт, що робить Україну важливим постачальником продуктів в Європі, сільськогосподарський сектор країни зазнав значного спаду протягом останніх десятиліть. Цей спад проявляється у зменшенні посівних площ, падінні врожайності, загостренні проблем навколишнього середовища та недостатній модернізації сільськогосподарської техніки. Крім того, сільськогосподарські підприємства мають обмежений доступ до кредитів, що призводить до серйозних фінансових труднощів. Вирішення зазначених проблем є головним завданням сьогодення.

Стан земельних ресурсів сільськогосподарського призначення в Україні є ключовим фактором впливу на економіку та загальний розвиток країни. На жаль, поєднання економічної нестабільності, політичних турбулентностей і недосконалого законодавства призвело до надмірного використання та деградації цих ресурсів. Деградація ґрунтів є серйозною проблемою, яка негативно впливає на ефективність використання сільськогосподарських земель. Зниження якості ґрунту може призвести до зменшення врожайності та посилення ерозії, ускладнюючи вирощування сільськогосподарських культур і підтримку родючості земель. Це може спричинити зменшення обсягів виробництва продуктів харчування, збільшення витрат для сільськогосподарських товаровиробників і погіршення стану навколишнього середовища [1].

Деградація ґрунту є глобальною проблемою, яка поширена на 25% земної поверхні. Кожного року втрата родючості землі стосується 3,2 мільярда людей. Якщо ця тенденція продовжиться, то до 2050 року 95% поверхні Землі буде зайнято деградованими ґрунтами. Україна, на жаль, не є винятком, оскільки 30%

гумусу втрачено, що робить її однією з найбільш розорених країн у світі - 53,9%. Для порівняння, у Німеччині цей показник становить 34,1%, у Польщі - 36,5%, у США - 17,5%, у Китаї - 12%. Вторгнення російських військ і подальші військові дії лише загострили проблему деградації ґрунту. Забруднення ґрунту та наявність мін і снарядів охопило понад 200 000 гектарів території, що стало серйозним викликом для відновлення родючості та екологічної стабільності цих земель [2]. Проблема деградації ґрунтів в Україні справді вимагає широкої співпраці держави, аграрних виробників і науковців. Економічні збитки від цієї деградації до початку війни оцінювалися приблизно у 40 млрд грн на рік, а збитки для довкілля за перші три місяці війни досягли 200 млрд грн. Процес очищення забруднених земель після воєнних дій є тривалим і вимагає значних ресурсів. Орієнтовний час на очищення 1 гектара становить один день, що ще більше підсилює проблеми та знижує ефективність використання сільськогосподарських угідь [3].

Важливо зазначити головні правила ефективного використання ґрунтів:

1. Раціональне управління ґрунтами - збереження родючості і продуктивності, а також захист від ерозії та деградації.

2. Оптимальна родючість ґрунту - правильне використання добрив та інших методів обробки, що сприяє здоровому росту культур і підтримці продуктивності.

3. Збереження вологи в ґрунті - ключовий аспект для запобігання деградації ґрунту та збереження водних ресурсів для сільськогосподарських культур.

Ці правила допомагають зберегти родючість і структуру ґрунту, підтримують здоров'я рослин і зменшують негативний вплив на довкілля [4].

Більше того, деградація ґрунту справді має глибокий вплив на навколишнє середовище та добробут населення. Негативні наслідки деградації ґрунту можуть призвести до серйозних проблем, включаючи втрату засобів існування, нестачу продовольства та масові переміщення людей. Тому, важливо негайно вжити ефективні заходи для вирішення цих проблем, покращення родючості ґрунту на придатних для сільськогосподарських робіт територіях, а також розглянути методи підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель.

На нашу думку, існує кілька шляхів, якими можна підвищити ефективність використання земель сільськогосподарського призначення в Україні:

1. Точне землеробство - це передовий підхід до сільського господарства, який використовує інноваційні технології, такі як GPS, ГІС, дистанційне зондування та сенсорне обладнання, для збору, аналізу та використання даних про ґрунт, погодні умови та ріст культур.

2. Поліпшення інфраструктури в сільському господарстві, включаючи іригаційні системи, дороги та складські приміщення, може значно покращити умови для сільськогосподарських товаровиробників і позитивно вплинути на ефективність використання земельних ресурсів.

3. Інвестиції в дослідження та розробки нових сортів сільськогосподарських культур і агротехніки мають великий потенціал для підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.

4. Стале управління земельними ресурсами (SLM) – це ключовий чинник, що включає в себе збереження якості ґрунту та підвищення продуктивності сільськогосподарських угідь з часом за рахунок сівозміни, збереження ґрунту, управління водними ресурсами, біорізноманіття.

5. Консолідація земель – це процес об'єднання малих землеволодінь у більші. Вона забезпечує підвищення ефективності виробництва, збільшення масштабів виробництва, економічні вигоди, збереження природних ресурсів, покращення якості життя сільських громад.

6. Розробка та впровадження відповідних нормативно-правових актів спрямована на підтримку сталого розвитку сільського господарства, збереження природних ресурсів та забезпечення ефективного використання земельних ресурсів для забезпечення продовольства та підтримки життєвого рівня сільських громад.

7. Покращення доступу до кредитів і технічної допомоги суттєво сприятиме підвищенню ефективності використання земель сільськогосподарського призначення в Україні.

8. Вирішення питання землеволодіння є ключовим для ефективного використання земельних ресурсів сільськогосподарського призначення в Україні, за рахунок: гарантованих права на землю, боротьби з корупцією, довгострокових інвестицій в землю, державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, системи моніторингу та контролю за земельними відносинами [5].

Отже, ефективне використання земельних ресурсів є критично важливим аспектом для України з багатьох причин: продовольча безпека, екологічна стійкість, економічний розвиток, соціальна стабільність, інновації та розвиток. Тому розробка та впровадження стратегічних заходів для оптимізації землекористування є важливим завданням для забезпечення стабільного та сталого розвитку країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Шавлак М. А. Ефективність використання сільськогосподарських земельних ресурсів України. Київ: «Інформаційно-аналітичне агентство», 2020. С. 405-410.

2. БТУ-Центр Деградація ґрунтів чи відновлення їх родючості – який сценарій чекає Україну. 2022. URL: <https://btucenter.com/news/degradatsiya-gruntiv-chi-vidnovlennya-ikh-rodyuchostiyakiy-stsenariy-cheka-ukrainu/>

3. Пепеля В. Через війну третина українських земель втратила свою якість URL:<https://landlord.ua/news/cherez-viinu-tretyna-ukrainskykh-zemelvtratyla-svoiu-iakist/>

4. Багін М. Теоретико-методологічні засади оцінки ефективності використання земель сільськогосподарського призначення. *Innovation and Sustainability*, (4), 180-185. <https://doi.org/10.31649/ins.2022.4.180.185>

5. Проніна О.В. Збереження земельних ресурсів як складова національної безпеки України / О.В. Проніна, М.П. Беган // *Вісник ХНТУ*. 2022р. No 3(82). С. 153-158.